

ENEKO FERNANDEZ MARITXALAR

«Bertsolari osoagoa ikusten naiz eta garapen hori azaldu nahi dut»

Eneko Fernandezek (Lesaka, 1977) sentsazio onak ditu. Lasai eta gogotsu sentitzen da. Inoiz ez zitzaion pasatu lehendabiziko fasean pasatu zitzaiona. Uhartan abestu zuen lehenengo eta hagitx-hagitx disgustura gelditu zen. «Sentsazio eskasekin, urduri, lotua, indarrik gabe...». Agoitzen kontent zen horri buelta eman ziolako. «Aldarte hagitx txar batetik heldu nintzen eta horri buelta eman nion. Nahiko lasai eta txukun aritu nintzen. Bertsotan badakit gauza batzuk hobetu behar ditudala, baina sentsazio orokorra ona

izan zen». Sentipen on horiekin goitituko da, hortaz, Anaitasunako oholtzara. «Inork ez dizu deus ziurtatzen horrekin, baina konfiantzarekin joatea garrantzitsua da».

Hirugarren txapelketa eta hirugarren finala duzu. Zuzara berriena kantuan, 2011n hasi baitzinen bertso eskolan.

Bai, eta adinean denetan zaharrena naiz. Hagitx berezia da konbinazioa. Bertze gehienak haurretan hasiak dira kantatzen. Xabi Maia nirekin batera hasitakoa da.

Kuriositatea dut: nolatan hasi zinen helduaroan?

Beti izan dut gustuko, baina inoiz ez nuen pausoa eman bertze gauza batzuk nituelako buruan. Lagun batekin solasean elkarrekin hasiko ginela erabaki

genuen. Apustu gisa jarri genuen: hurrengo ostiralean! Ni apuntatu nintzen, bera ez.

Hasi eta bi urtera finalera salto egin zenuen.

Egia erran, nire kasua berezia da

zentzu horretan. Justu hasi nintzen garaian helduen bertso eskolei indarra eman zitzaien, Bardoak txapelketarekin, eta gaztetan hasi ez zen jende dexente hasi zen bertsotan. Baina nire kasua da

Bere bertso lagunei bezala Eneko Lazkozi ere (Etxarri Aranatz, 1983) ongi etorri zitzaion astelehenean Anaitasunan, finalaren agertokian, biltzea, talde giroa sortzeko, batez ere.

Nola ikusten duzu finaleko zortzikotea?

Ongi. Azken finaletatik ez da gehiegi aldatu. Xabi Maiak lehendabiziko aldiz kantatuko du, baina gainontzeko zazpiak aurreko finalean ere han ginen. Orokorrean bertso maila ona dugula uste dut eta orain behar dena da guztiok gure onenetik ematea. Hala final on bat egingo dugu.

Baduzu helburu berezirik finalerako? Zein asmorekin joanen zara?

Asmoa ahalik eta bertso onenak botatzeko izan da. Ez dut neure buruarentzat helburu zehatzik markatu nahi. Nire onena eman eta horren ondorioz gero saritxoren bat iristen bada, ongi etorria izango da.

ENEKO LAZKOZ MARTINEZ

«Aukeraz disfrutatu eta ahalik eta bertso onenak botatzeko da asmoa»

Aurkezpenean aipatu zenuen sentsazio polit batekin gelditu nahiko zenukeela.

Bai, azkenean lau finaletan kantatu dut eta zeure burua estututa joaten bazara zaila izaten da bertsotan gustura aritzea eta azkenean halako plaza polit batean kantatzeko aukera beti ez duzu. Pena da behin edukita sufritzen egotea. Bertan zaudenean gozatzen egotea pozgarriagoa da. Eta gozatzen baduzu normalean bertsotan ongi ari zarelako da eta horrek izaten ditu bere ondorioak.

Aitzinekoetan sufritzea pasa izan zaizu?

Azken finala oso gustura kantatu nuen, baina pentsamendu horrekin joan nintzelako pixka bat: Joan, aukera horretaz disfrutatu eta bertsotan egin. Oso oroitzapen ona daukat. Aldiz, duela lau urtekoan Euskal Herriko txapelketara sailkatzeko kontu hori nuen buruan eta nahi gabe neure burua behar baino gehiago estutu nuen. Kasik gehiago egon nintzen horretan pentsatzen zetorren bertsoan baino eta azkenean ez nintzen gustura aritu.

Bai. Gainera, gero ez zinen pasatu eta kolpea hartu zenuen.

Bai, bai, gainera gero hori! [dio

barrez]. Gutxigatik kanpoan gelditu nintzen. Baina hortik ere ikasten da.

Aurtengo finala intentsitate ttikiagoz bizitzen ari zarela ere aditu dizut.

Bai, duela gutxi alaba bat izan genuen etxean eta burua beste kontu batzuetara daukat. Lehen asko bizitzen nuen txapelketa, ia saio guztietan egoten nintzen. Aurten, ordea, nire saioetara besterik ez naiz joan eta urrutixeagotik bezala segitu dut. Beste bizitzeko modu bat.

Grazia egin dit erraten zenuelako zeure burua urduri ez ikusita urduri jarri zarela.

Bai, bai, bertsotan ongi egiteko tentsio puntu bat behar da. Oso lasai zaudenean burua ez da berdin martxan jartzen eta hain lasai egoteak larritzen ninduen gero agian behar adinako tentsio hori ez nuelako izango kantatzeko orduan. Gero oholtzara igo eta normalean triapak pixka bat nahasten dira.

paradigmatikoena zentzu horretan txapelketan emaitzak atera zirelako. Bertze kasu guztietan ez da pasatu. Xabi orain ailegatu da finalera. Nire kasuan lehendabiziko Bardoetan irabazi nuen, gero txapelketan finalera iritsi nintzen. Deigarria da sailkapenetan goian azaldu naizelako.

Emaitza onak eman dituzu eta aipatu duzu garapena erakustera zoazela finalera. Bertsotan hagitz espazio egokia harrapatu dut momentuan bilatzen nuenerako eta pila bat disfrutatzen ari naiz, baina ikusten ari naiz egindako lanarekin garapena nabarmena dela. Nahi dudana hori da, orain bi urte nintzena baino bertsolari osoagoa ikusten naiz eta nire garapen hori azaldu nahi dut. Denei gustatzen zaigu sailkapenean ahalik eta goien egotea, baina niretzat dena ondorio bat da. Hori dena ematen badut nire mailan kokatuko naiz. Ez dakit zein

izanen den, baina dagokidana. Hori bilatzen dut, urteotan izandako garapena erakustea.

Garapena zein zentzutan, bertsoen kalitatean ala gaiei heltzeko moduan? Bietan. Bai teknikoki bertsoa nola egin, errimen aberastasuna, bai gaiak nola hartu, elkarrizketak nola garatu... Alor guztietan. Gauza denetan bezala, lantzen duzun heinean garapena ikusten duzu.

Zein ariketatan disfrutatzen duzu gehien? Hasieratik normalean bakarka gehiago disfrutatu dut. Kostatzen zitzaidan ofiziotan elkarrizketa bat gauzatzea. Berandu hasita, nire bertsoa egiten nuen eta horretan kontzentratu behar nuen, kasik bertzeari entzun gabe. Orain ahalegin horretan ari naiz pausorik handienak ematen. Bertzeari entzun, hortik elkarrizketa bat egiten saiatu, erantzuten... Orduan, parekatzen

«Nafarroako bertsolaritzaren mailak orokorrean goiti egin du azken urteetan, niretzat nabarmen. Bertsolarien lanaren ordaina da. Zein hutsune ikusten ditudan? Kostatzen ari da pixka bat gazte berriak irtetea»

joan direla uste dut bakarkakoa eta ofizioetakoa. Orain bietan aritzen naiz gustura. Ofizioetan gusturago, agian.

Nola ikusten dituzu zure kideak eta orokorrean Nafarroako bertsolaritza? Zein indargune eta hutsune ikusten dizkiozu? Indarguneei dagokienez, mailak orokorrean goiti egin du azken urteetan, nabarmen. Nafarroako bertsolarien lanaren ordaina da. Zein hutsune ikusten ditudan? Kostatzen ari da pixka bat gazte berriak irtetea. Emakumeen aldetik afera konplikatuagoa da, baina bertsolaritzan ere eragiten du eta finaleko oholtza da horren adierazgarri. Pena bat da, baina arazo horren erroak ez dira bakarrik bertsolaritzakoak eta ez daude bakarrik orain. Landu beharreko gauza bat da. Hor ikusten ditut gabeziarik handienak. Bestela Nafarroako bertsolaritza nahiko osasuntsu ikusten dut eta indartzeko intentzioz.

Asteburu biribila izanen da Iruñekoa. Finala eta Korrika ongi etorriak izanen dira, eta ETaren armagabetzea ere izanen da Baionan. Zein gogoeta egiten duzu horren inguruan? Asteburu hagitz inportantea da. Baionakoa, dudarik ez, ekintza nabarmena da. Iruñeari dagokienez, euskaran zentratutako asteburu hagitz potentea izanen da. Nafarroan beharrezkoak dira oraindik halako ekintzak, euskara indartuko dutenak. Asteburu honetan elkartuko dira euskararekin lotutako ekintza potenteenak izan daitezkeenak. Udalaren eta nafar Gobernuaren babesarekin. Besta handi bat da, baina abagune garrantzitsua ere bai, aldarrikatzeko eta euskarari bultzada handi bat emateko. Zer garen azaltzeko, ze indar dugun, bagarela norbait Nafarroan errateko eta euskaraz bizi nahi dugula adierazteko. Jendea animatu nahiko nuke saiora etortzera.

Lehendabiziko finalaurrekoan, Beran izan nintzen eta animoa baxu samar sumatu nuen bai bertsolarien artean bai entzuleen artean. Galdetu nahi nizun zein sentsazio izan zenituzten zuek oholtzan. Bai, nahiko saio arraroa izan zen. Ni pertsonalki nahiko arraro sentitu nintzen eta publikoa ere hotz samar sumatu nuen, beharbada oso erosoak zirelako aulkiak edo ez dakit zergatik. Denon artean kutsatu zen halako giro arraro samar bat. Nik ez nekien ongi ala gaizki ari nintzen ere eta gero kartzelara joan ginenean, ingurukoekin hizketan, beraiek ere antzeko sentsazioak zituztela ikusi nuen. Nahiko giro hotza egon zen, baina saioa hain txarra izan zenik ez dut uste.

Bertze saioa non kantatu zenuen? Lakuntzan, eta han oso giro

polita izan zen. Saioa nahiko bizi eta polit joan zen.

Zer nolako finala aurreikusten duzu? Anaitasunan ez da girorik faltako. Nik duela lau urtetik dudan oroitzapena da plaza oso beroa izan daitekeela, baina agian duela lau urte ez genuen sekulako bertso saioa ere egin. Ez zen agian egin genezakeen mailakoa izan. Eta nik pertsonalki oso oroitzapen ona ez daukat alde horretatik. Baina plaza bezala giroa sortzeko oso ona dela iruditzen zait. Duela bi urte giroa oso ona izan zen eta saioa ere ona izan zen. Azkenean publikoa pozik egoteak bertsolariei eragiten die eta bertsolariek ongi egiten ez badute publikoari ere eragiten dio. Denon arteko lan bat da finean. Bertsoa komunikazioa da eta guztiok egiten dugu jaso eta eman. Kutsadura horretan etor daitezke gauza onak eta txarrak.